

НАВЧАЄМО

ЦІКАВО

**З ДОСВІДУ РОБОТИ
ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ
СЕМЕНІВСЬКОЇ ШКОЛИ-САД
КОБЕЛІ О.Л. ТА МАКОВСЬКОЇ С.І.**

Теребовля 2009

Рецензенти:

Лазорчик І.Б. – методист з початкового навчання
Теребовлянського відділу освіти

Телеп О.П. – вчитель початкових класів ЗОШ №1
м.Теребовлі, вчитель-методист

КОБЕЛЯ О.Л. МАКОВСЬКА С.І.
НАВЧАЄМО ЦІКАВО

Методичний посібник містить матеріали на допомогу вчителям початкових класів з проблеми активізації пізнавальної діяльності молодших школярів. Автори посібника пропонують власні варіанти цікавих і ефективних уроків.

Рекомендовано для ознайомлення та використання у навчально-виховному процесі.

*Рекомендовано науково-методичною радою районного
методичного кабінету відділу освіти.
Протокол №2 від 20.03. 2009 року.*

Домогтися високого рівня знань, їх вихованості – одне з найважливіших завдань, яке стоїть перед вчителем початкових класів. Цей процес вимагає від нього творчого підходу у донесенні знань, такій побудові навчально-виховного процесу, щоб не загубити жодної особистості учня.

Вчителі Семенівської школи-сад Маковська С.І. та Кобеля О.Л. творчо підходять до організації навчання з молодшими школярами. Їх уроки – різноманітні за структурою та змістом, але об'єднані спільною метою – створити необхідні умови для вияву творчих здібностей та нахилів своїх учнів. Вчителі вміло знаходять підхід до школярів, створюють сприятливий мікроклімат, доцільно використовують ігрові та творчі завдання, саморобні дидактичні посібники, сприяють формуванню в учнів стійкого інтересу до знань.

Оксана Львівна Кобеля працює над проблемою розвитку пізнавального інтересу в молодших школярів. Кожен урок вчителька проводить так, щоб він збагачував учнів новими знаннями і вміннями, виховував цікавість до предмету. Прийоми та методи добирає різноманітні: інтерактивні технології, проблемні завдання, дидактичні ігри, нетрадиційні типи уроків.

Світлана Іванівна Маковська темою педагогічного дослідження обрала розвиток зв'язного мовлення на уроках української мови. Способи організації всіх мовленнєвих та ігрових ситуацій, які активізують діяльність школярів, їх мовну творчість, вчителька обирає відповідно до мети уроку. Головним у роботі педагог вбачає опору на досвід дітей, правильне, чітке формулювання завдань.

Досвід роботи вчителів допоможе колегам урізноманітнити навчально-виховний процес з молодшими школярами, дозволить забезпечити основну мету навчання – щоб інтерес дітей до знань був невичерпним.

Лазорчик І.Б. – методист РМК з початкової освіти

КОНСПЕКТИ УРОКІВ

Урок математики в 4 класі

Тема: Закріплення вивченого. Додавання і віднімання багатоцифрових чисел. Застосування способу округлення.

Мета: Удосконалити навички додавання і віднімання багатоцифрових чисел.
Закріпити застосування способу округлення чисел.
Розвивати пізнавальні інтереси, мислення, увагу.
Прищеплювати інтерес до вивчення математики, любов до рідного краю, значення математики в житті людини.

Обладнання: роздатковий матеріал: «листки», «струмок», таблиці додавання і віднімання чисел, таблиця множення, портрет Піфагора, записи на дошці, скорочені записи задач.

ХІД УРОКУ:

I. Організаційна частина.

II. Мотивація навчальної діяльності. Повідомлення теми і мети уроку.

Вчитель: Зараз, діти, у нас урок математики, тема якого: «Закріплення вивченого на попередніх уроках. Додавання і віднімання багатоцифрових чисел. Застосування способу округлення чисел. Таблиця ділення і множення».

Але сьогодні він у нас незвичайний. Оскільки ми маємо необхідну базу знань, я пропоную вам вирушити у цікаву мандрівку математичними стежинами.

Для того, щоб мандрівка була успішною, потрібен досвідчений екскурсовод. Кого ви пропонуєте обрати? (Вчителя).

Отже, на правах екскурсовода, я ознайомлю вас із картою, за якою проходитиме наш маршрут:

По шосе ми вирушимо у Карпати, на найвищу вершину, побуваємо в столиці України – Києві, перепливемо через море і потрапимо до стародавньої Греції, тоді зеленою доріжкою повернемося у нашу мальовничу Україну.

Для того, щоб подорож була цікавою і змістовною, нам потрібно працювати за таким девізом:

Щоб робота в нас кипіла,
Працювати будемо:
Швидко! Дружно!
Вправно! Вміло!

Адже: Математика - наука точна і складна,
Вивчаємо її ми неспроста.
Розум, пам'ять вона розвиває,
Про кмітливість і мислення
Вона подбає!

Учні кажуть вислови про математику:

- Математика – цариця наук.
- Щоб досвідченою людиною стати, треба математику на відмінно знати.
- Марно часу ви не гайте, математику вивчайте!

Вчитель: А нашими помічниками у подорожі будуть уважність, пам'ять, швидкість, мислення, винахідливість та взаємодопомога. Перед вами не зошит, а мандрівник, в який ви будете записувати різні цифрові дані. Запишемо сьогоднішню дату.

Отож, заплющіть очі. Подорож починається!
У нас працюватиме довідкове бюро. Наші учні підготували і надаватимуть нам цікаву додаткову інформацію.

1) Шосе «Розумова розминка»

а) Для подорожі ми вибрали осінню пору року, місяць листопад.

Листопад – ворота зими.
Зветься місяць – листопад,
Бо на землю лист упав.
Вітер у гаю гуляв,
Листя клена позбирав
І на парти вам поклав.
Щоб осінь-красуню усі пам'ятали,
А ще добре міркували –
І сусідів даних чисел швидко записали.

(Пишуть на листках і прикріплюють його до 1 сторінки «Мандрівника»).

б) Дається вам ще 3 хвилини

для розумової розминки.

В халепу щоб не потрапляти

Таблицю слід вам добре знати. (Працюємо в парах).

Усне опитування в парах: $480:6=80$

$480:80=6$ тому що...

$6 \times 80=480$

$80 \times 6=480$

в) Математика – наука дуже точна. І якщо зараз ви правильно виконаєте дії, то я вам точно скажу число і місяць вашого дня народження. (Діти записують).

Запиши число свого дня народження, помнож його на 2, до результату допиши 0, додай 73, отримане число помнож на 5, додай порядковий номер місяця, в якому ти народився, тепер відними 365. Який результат? Чи правильно співпав?

г) Хвилинка каліграфії. Записати дату свого народження.

2) Подорож: гори Карпати.

Є просто храм,
Є храм науки,
А є ще і природи храм –
З лісами, котрі тягнуть руки
Назустріч сонцю і вітрам!

- Карпати... Сині гори в білих шапках, наче підпирають небо. Десь там, на високогір'ї одинока хмаринка зачепилася за шпиль красуні смереки. У далині видніється засніжена верхівка гори, на яку ми сьогодні піднімемось. Її висота 2061 метр над рівнем моря, і вона є найвищою точкою українських Карпат. Це гора Говерла.

Щоб дійти до вершини ми повинні зробити 6 кроків-завдань. (Завдання прикріплені до дошки).

Фізкультхвилинка: Ми мандруєм, ми мандруєм, Україною мандруєм!
Ось побачили Карпати: як вершину нам дістати.
Заглядаємо в озерце - не торкнутися нам дна,
Так ідемо, йдемо, йдемо – до вершини дійдемо!

Довідкове бюро:

Про міри довжини:

- Лікоть – довжина руки до плеча
- П'ядь – відстань між кінцями розтягнутих пальців руки (великого та вказівного)
- Сажень – відстань між кінцями середніх пальців рук, розведених в боки на рівні плечей
- Вершок – довжина вказівного пальця
- Дюйм – ширина великого пальця, мізинця дитини
- Фут – довжина стопи
- Ярд – довжина плеча
- Верста (миля) – це тисяча подвійних кроків.

Про Карпати:

- У Карпатських горах зосереджено понад 15% усіх лісів України – це найбільший лісовий масив держави. Карпатські гори мають цінну деревину, яка користується попитом як в Україні, так і за кордоном. Однак масова вирубка лісів може призвести до важких екологічних наслідків.
- Давайте посадимо дерево і залишимо свій зелений слід на цій землі.
(Виконують завдання на «деревцях»).

3) Столиця України – Київ.

- Математика – цариця наук. Вона присутня всюди: і в повсякденному житті, у поезії, музиці, архітектурі, історії, географії, краєзнавстві. Зараз з допомогою математичних знань, ми помандруємо столицею України – Києвом .

Спробуємо з'ясувати, якими стежками проляже наша мандрівка по Києву.

Для цього ви повинні розв'язати приклади і дізнатися, де ми побуваємо.

Код: 187 – Е, 280-Щ, 8000-Т, 21000-К, 600-А, 2100-И, 630-Р, 70-Х – Хрещатик.

32370-Д, 7460-Р, 4900-О, 2130-І, 1490-Н, 18790-П – Дніпро.

- Замінивши відповіді відповідними буквами з коду, ви отримаєте назву головної вулиці Києва – Хрещатик, а також річки Дніпро, яка протікає через Київ.
- Це улюблене місце відпочинку киян та гостей столиці. Довжина Хрещатика – 1км 500 м. Починається він з майдану Незалежності, а закінчується на Бессарабській площі. Спробуйте відповісти на моє запитання, розв'язавши таку задачу:
Довжина Хрещатика – 1км 500 м. Екскурсійна група рухалась Хрещатиком зі швидкістю 100 м/хв.. Скільки часу тривала пішохідна екскурсія?
- А зараз Довідкове бюро надасть інформацію про річку Дніпро. (Діти записують числові дані). Загальна довжина – 2201км, в межах України- 981км, ширина Дніпра в Києві-400-600м.
- Давайте поповнимо струмочками річку Дніпро:
(учні отримують картки з виразами для порівняння і ставлять пропущені знаки).
- Наші струмочки збігаються в річку, а річки поповнюють моря та океани.

4) Мандрівка морем.

- Далі кораблем ми пливемо морем.

Довідкове бюро працює і надає нам цікавинки із світової торбинки, а ви повинні записати дані і запам'ятати їх:

- Що означає 4 км – це? Метрів?
- 200м?
- 200-400л?
- 8935 видів рослин?
- 11033см=110м33см
- 1450г- важить найбільше яблуко.

5) Подорож до стародавньої Греції.

- Півтори тисячі років тому жив давньогрецький математик Піфагор. (Демонструю його портрет).

Щоб стати учнем школи Піфагора, молодий грек повинен був голодувати 40 днів. Піфагор вважав, що числа мають магичні властивості. Його учні шукали досконалих чисел – це числа, для яких справджується рівність, наприклад така: $3 \cdot 3 + 4 \cdot 4 + 5 \cdot 5$ (учні перевіряють).

Не всяка трійка чисел підходить. Трійки «досконалих» чисел цікаві ще й тим, що трикутник, у якого довжина сторін дорівнює цим числам, є прямокутним. (Демонструю таблицю із зображенням єгипетських трикутників – пірамід).

- Нам знайоме ім'я Піфагора, бо у 1 класі ми користувалися таблицею Піфагора «Додавання і віднімання чисел», пізніше вивчали таблицю множення.

- Завдання: Накреслити 1 із прямокутних трикутників і обчислити його периметр.

6) Складання віночка.

- Куди б ми не мандрували, але час повертатися до рідної землі, рідного дому.

- Зараз для вас цікаве завдання – скласти український віночок за допомогою знань з математики. Порядок вплітання квітів:

- Цвіт яблуні - $600 \cdot 40 = 24000$

- Барвінок - $24000 \cdot 3 = 72000$

- Любисток – $72000 : 9000 = 8$

- Калина - $8 \cdot 400 = 3200$

- Волошка – $3200 : 80 = 40$

- Мак - $40 \cdot 900 = 36000$

- Безсмертник – $36000 : 60 = 600$

7) Підсумок мандрівки.

- **Учні:** Подорож, подорож,
Ми пройшли впевнено
Бо математику учимо щодня.
Приклади, приклади
До задач додамо,
Разом одержимо ми міцні знання!

- Вчитель: Отже, наша подорож закінчилася. Що цікавого ви дізналися. (гра «Мікрофон»).

- Вчитель: Пам'ятайте завжди, любі діти,
У житті всім потрібні знання,
А ще завжди, слід, добро творити
Щохвилини та щодня.

Вчитель: Кобеля О.Л.

Тема уроку: Урок розвитку зв'язного мовлення. 4 клас

Які бувають тексти. Складання тексту-опису за аналогією.

Мета уроку: закріпити знання учнів про типи текстів, удосконалювати уміння визначати типи текстів за запитаннями і добирати заголовки; розвивати уміння зіставляти, порівнювати, аналізувати тексти різних типів, удосконалювати уміння складати тексти-описи за аналогією; збагачувати активний і пасивний словник учнів; виховувати любов до тварин.

Обладнання: ілюстрації їжачка, білки; таблиця «Типи текстів».

ХІД УРОКУ:

I. Організаційний момент. Девіз уроку:

Дай знання нам, школо-мати,
Найсильнішу зброю в руки.
Вчи нас зло перемагати
І в душі повік тримати
Світло правди і науки.

II. Актуалізація опорних знань.

1. *Загадка.* Дивний звірок,
Круглий, мов клубок,
Голки стирчать,
Спробуй узять!
Хто це? (Їжачок).

2. *Завдання на порівняння текстів.* Вчитель зачитує три тексти про їжачка:

1) Через пеньки і колоди чимчикує їжак. Тягне він у нору сухе листя. Стелить зимове ліжко. До весняного сонечка проспить у кублі, і снитимуться йому лісові їжачі сни.

2) Маленьке лісове звірятко. Весь вкритий колючими голками. Забарвлення голок буре із сірими смужками. Голівка витягнута, ніс гостренький, очі нагадують намистинки. Спритно пересувається на коротеньких ніжках.

Поширені ці лісові мешканці на всій території України.

3) Їжак – корисна тварина. Він знищує велику кількість шкідливих комах та гризунів,
чим приносить користь сільському господарству.

3. *Відповіді на запитання:*

- Що об'єднує ці тексти?
- Чим вони відмінні?
- На яке питання відповідає текст-розповідь? Текст-опис? Текст-міркування?

4. *Узагальнення знань учнів про типи текстів за таблицею.*

Типи текстів

Розповідь	Опис	Міркування
Коли відповідає на запитання: що сталося? Що відбулося?	Коли відповідає на запитання: який?	Коли відповідає на запитання: чому?

5. Підсумок. –Які є типи текстів?

III. Оголошення теми і мети уроку.

- На сьогоднішньому уроці ми закріпимо знання про типи текстів, повчимося визначати тип тексту на конкретних прикладах (ставлячи запитання), потренуємося самостійно складати тексти- описи за аналогією.

IV. Робота над визначенням та складанням різних типів текстів.

1. Завдання 1 (зошит з друк. основою)

Прочитати тексти, визначити і надписати їх тип, підібравши запитання на які вони відповідають.

2. Завдання 2.

За початком «Купили мені новенькі олівці...» скласти усно три типи тексту.

3. Завдання 3.

Розглянути малюнок, розфарбувати його.

За поданим початком трьох текстів скласти продовження кожного.

- В якому тексті будемо описувати човник? (Текст-опис)
- Розповідати про його команду? (Текст-розповідь)
- Міркувати, чому звіряткам весело? (Текст-міркування).

У. Фізкультхвилинка.

Білочки

Лапки в боки, вгору вушка –

Скачуть білочки-подружки.

Раз, два, три, чотири, п'ять –

Кожен ранок на галяві

Спритно роблять вільні вправи.

Раз, два, три, чотири, п'ять –

Люблять білочки стрибать.

VI. Робота над складанням тексту-опису за аналогією. (Завдання 4).

1. За зразком тексту-опису їжачка скласти і записати текст-опис білочки.

Загадка

Хвіст трубою, спритні ніжки –
Плиг із гілки до гілок!
Носить все вона горішки
В дупляний свій сховок.
В неї очі, мов горішки,
Кожушинка хутряна,
Гострі вушка, наче ріжки,-
У дуплі живе вона.

(Білочка)

2. Розгляд ілюстрації білочки.
3. Робота над схемою опису.

Схема опису

Зачин	Загальне враження про предмет чи явище
Основна частина	Ознаки предмета чи явища
Кінцівка	Висновок

4. Відповіді на запитання:

- З чого почнемо опис? (Лісова тваринка)
- Які ознаки білочки треба розкрити? (Тіло, хутро, хвіст)
- Що відрізняє білочку від інших мешканців лісу? (Стрибає)
- Якого кольору шубка? Який хвіст?
- Придивіться до мордочки: які очі, носик, вушка?
- Які в тваринки лапки?

5. Словникова робота.

Лісова тваринка, білочка, пустунка, лісова красуня. Руда коричнева шубка,
Пухнастий довгий хвіст. Чорні китички: очі, як намистинки. Лапки коротенькі, чіпкі.

6. Усне складання тексту-опису про білочку (2-3 учні).
7. Записування тексту «Білочка»
8. Перевірка написаного.

УІІ. Підсумок уроку.

Знаємо ми, як потрібне навчання,
Мріємо вивчити мову «на 12».
Розповідь, опис і міркування –
Це види тексту, це треба всім знать.

Вчитель: Маковська С.І.

Тема: Урок позакласного читання «Як не любити зими сніжно-синьої»

Мета: Поглибити знання учнів про пори року та їх прикмети; вчити вдивлятися в навколишній світ; розвивати образну уяву; виховувати любов до рідного краю.

Обладнання: ілюстрації до даної теми, учнівські малюнки, виставка книг, журналів,

збірник творів «Позакласне читання.4 клас».

ХІД УРОКУ:

I. Оголошення теми і мети уроку.

Вчитель:

- Перед вами, діти, виставка ілюстрацій про зиму. Вони допоможуть створити нам сторінки усного журналу про ті твори, які ви підготували і які ми опрацюємо на уроці. Для кожної сторінки журналу ви будете пропонувати книги для виставки. Працювати будемо групами.

II. Робота за прочитаним матеріалом. Доповнення, розширення читацького досвіду дітей.

1. Усний журнал.

Сторінка 1. Поетична.

Вчитель:

- Зима сувора, але дуже чарівна пора року. Багато поетів, письменників оспівали її в своїх творах.
- Які книги ви дібрали для цієї сторінки нашого журналу?
- Які з творів вам сподобалися?
- Які з творів ви порекомендували б прочитати своїм товаришам?

Учень: читає вірш «Випав сніг» Н.Забіли:

Вдягнувшись тепліше морозним ранком,
Мар'яночка вийшла і стала на ганку.
-Як гарно навколо! Все вкрилось кругом
Пухнастим та чистим сніжком.
У білім вбранні зелені ялини,
Під сніг, як під ковдру, сховались рослини,
Щоб їх не дістали морози страшні,
Щоб взимку заснути й ожить навесні.
Ставаймо на лижі, сідаймо в санчата,
Берім ковзани, щоб стрілою помчати!
Хай щоки щипає мороз жартома.
Хороша погода! Весела зима!

- Які з ілюстрацій відповідають змісту вірша? Чому?
- Про які ознаки зими говориться?
- Спробуємо скласти вірш, підбираючи слова і дописуючи віршовані рядки:

У царстві снігів, у північному...,
Де вітер сердитий...,
Де білі хурделиці в'ються...,
Дідусь Морозенко....

місті, краї
реве, дме, лютує
кружляють, танцюють
мешкає, живе.

Сторінка 2. Музична.

- Які пісні про зиму ви знаєте?
- Хто заспіває?
- Дівчатка співають пісню «Ой зима, ой зима...»

Сторінка 3. Читацька.

а) Бесіда з учнями:

- Які прозові твори ви підібрали?
- Доповніть нашу виставку вашими добірками.
- Стисло переказати прочитані твори.

б) Колективна робота над твором В.Сухомлинського «Ласкавий вітер і холодна вітряга» («Позакласне читання. 4клас»):

1. Читання мовчки.
2. Читання «ланцюжком» вголос.
3. Словесне малювання.

Групова робота:

I група. Придумати малюнки до вказаної частини тексту.

II група. Як живеться братам нашим меншим? Відшукати рядки в творі.

Сторінка 4. Фізкультурна.

Грались довго ми у сніжки
І замерзли ручки й ніжки.
Щоб нам всім не застудитись –
Треба добре розігрітись.
Зараз ми погрієм ручки...
Стрибу, стрибубу, стрибунці,
Скачуть дітки, як зайці!

Сторінка 5. Творча.

Групова робота.

I група: «Зима» І.Соколов-Микитов.

Прочитати оповідання і підготувати відповіді на запитання:

1. Які тварини згадуються в оповіданні?
2. Чим живиться горностай?
3. Як названо в творі вовків? Чому?
4. Як люди допомагають лісовим тваринам взимку (лосям, козулям)?

II група: «Коли люта зима» Ю.Старостенко.

Прочитати оповідання, поділити його на частини і скласти план.

Звіт груп (за запитаннями).

Сторінка 6. Фольклорна.

а) Народ скаже – як зав'яже.

- Зимою сонце крізь сльози посміхається.
- Грудень око снігами тішить, та вухо мороз рве.
- Січень – року початок, зими – середина.
- Січень снігом січе, а мороз вогнем пече.
- В лютому зима з весною стрічається.

б) Загадки.   Хто наткав полотна
Аж до лісу від вікна?
І сміється, задається:
Ось така вона...(зима).

Крил не має,
А гарно літає.
Що то за птиця,
Що сонця боїться?... (Сніг)
Що росте догори коренем? (Бурулька).

в) Читання скоромовок:

- Тим часом спритний Гриць годував з руки синиць.
- Йде зима в поля, гаї,
Ми вже бачили її.
В неї сніг та хуртовина,
Довга ніч, коротка днина.

Сторінка 7. Святкова.

Кілька учнів заздалегідь готують повідомлення за змістом статті «Три празники в гості» («Дванадцять місяців», 1994р., с.10-11).

- Яке улюблене свято нашої малечі відзначають у грудні

Сторінка 8. Підсумкова.

- а) Огляд дитячих малюнків про зиму. Визначення найкращих.
- б) Відзначення найактивніших у підготовці сторінок журналу.
- в) Запиши у зошит читача: Зимові свята: Свято Миколая (19 грудня)
Святий вечір (6 січня)
Різдво Христове (7 Січня)
Свято Меланії (13 січня)
Свято Василя (14 січня)
Новий старий рік
Водохреща (19 січня)
Стрітєння (15 лютого).

III. Домашнє завдання.

- Оголошення наступної теми уроку позакласного читання.
- Ознайомлення із списком рекомендованої літератури.

Вчитель: Маковська С.І.

Урок математики в 4 класі.

Тема : Усне і письмове множення і ділення багатоцифрових чисел.

Розв'язування рівнянь, нерівностей, задач.

Мета: Удосконалити навички усного множення і ділення круглих чисел.

Закріпити прийоми математичних дій. Розвивати математичну мову, мислення, вміння міркувати. Виховувати самостійність, акуратність ведення записів в зошитах.

Обладнання: картки для усного рахунку, запис девізу, скорочений запис задач, малюнки птахів, таблиці.

ХІД РОБОТИ

I. Організаційна частина

Привітання: Треба дружно привітатись: добрий день!
Дружно й голосно сказати: добрий день!
До гостей всіх посміхніться: добрий день!
Приємно посміхніться: добрий день!

Девіз уроку: Щоб робота в нас кипіла,
Працювати будемо: Швидко! Дружно! Вміло!

Вчитель: Математика – наука точна і складна,

Вивчити її – справа не проста.

Розум, пам'ять вона розвиває,

Про кмітливість і вміння

Вона подбає!

- Символом мудрості є Сова, вона – мудра голова, хоче перевірити вашу кмітливість, вміння думати. Тож прикладіть якомога більше зусиль, старань, уваги, щоб у кінці уроку отримати медаль «Юний математик».

II. Повідомлення цілей і завдань уроку.

- На уроці ми продовжимо удосконалювати навички ділення і множення круглих чисел, вміння розв'язувати рівняння, нерівності, задачі.
- Наш урок складається із 4 блоків:
  1. Арифметичний блок.
  2. Задачний блок.
  3. Блок математичних цікавинок.
  4. Геометричний блок.

1. Арифметичний блок

- Усний рахунок.
- Хвилинка каліграфії.
- Математичний диктант:
Суму чисел 280 і 20 зменшити в 3 рази;
Від числа 260 відняти частку чисел 300 і 5;

Суму чисел 1200 і 800 збільшити на 4;

Знайти $\frac{2}{5}$ від числа 155.

- Розв'язати рівняння №740 (II варіанти).
- Розв'язати нерівності №741.
- Гра «Зашифровані слова» - Прийшла весна. (Дізнаються з результатів прикладів).
- Підсумок пройденого етапу, оцінювання учнів, визначення найактивнішого.

2. Задачний блок

- Розв'яжіть цікаві задачі:

Дятел 6 годин літав,

Короїдів поїдав,

8 щогодини їв.

Скільки знищив шкідників?

На дереві 8 гнізд було

По 8 пташок на них жило.

Не полохайте ви їх –

А краще скажіть, скільки всіх?

Білка моркву посадила,

Штук 16 там вродило:

5 зайців по 3 зірвали.

Скільки білочці зосталось?

- Робота з підручником:

Розв'язати задачу №986, 738 (за скороченим записом), 739 (самостійно).

- Підсумок пройденого етапу, оцінювання учнів, визначення найактивнішого учня.

3. Блок математичних цікавинок

- Гра «Нагодуй пташину» (Записати в зошит тільки числові дані з цікавинок про птахів, хто запам'ятає найбільше, роздобуде найбільше корму для пташок).

- Птах – це окраса природи. У світі налічується майже 10000 видів пташок.

Король швидкості – сокіл-сажан, падаючи з висоти він набирає швидкість до 250 км/год.

Найбільший птах – страус. Зріст – 2м70см; вага – 156 кг.

Найменша пташка – колібрі. Вага 1,6-2,2г, довжина від 6 до 22см.

Птахи-хижаки – яструб, орел, сокіл. Їх виводок за рік з'їдає 1500 -2000 пташок загальною масою 5,5кг.

Морський нелітаючий птах – пінгвін. Живе пінгвін в Антарктиді. Висота імператорського пінгвіна - 120см, карликового – 40см.

- Розмова з перелітною пташкою: Про що б ви запитали у пташки при нагоді?
- Гімнастика розуму «Одягни берізку». Вірна відповідь на запитання дає право отримати зелений листочок, прикріпити його на гілочку берізки у класі, щоб і вона відчула прихід весни. Запитання:
  1. Манну крупу виготовили з пшениці, а олію (з соняшнику).
  2. Змії повзають, а зайці – (стрибають).
  3. Суниці – ягоди, а опеньки – (гриби).
  4. Маса імператорського пінгвіна – 45 кг, африканського страуса – в 2 рази більша. Яка маса страуса? – (90кг).
  5. Осінь пахне грушами, а весна – (квітами).
  6. Калина – кущ, а верба – (дерево).
  7. За час будування гнізда пара ластівок переносить у дзьобі 350 грамів глини. Скільки грамів глини перенесе кожна пташка? – (175 грамів).
  8. Якщо сьогодні четвер, то завтра – (п'ятниця).
  9. Сонце, зорі, камінь, вода – нежива природа, а рослини, люди, тварини – (жива).
  10. Після літа – осінь, а після весни – (літо).
  11. Зима білого кольору, а весна – (зеленого).
  12. Ластівка висиджує яйця, а зозуля – (підкидає).
- Підсумок виконаного етапу, оцінювання учнів, визначення найактивнішого.

4) Геометричний блок

- Робота з таблицями «Розпізнай геометричну фігуру».
- Накреслити прямокутник

I варіант	II варіант
3 см і 5 см	4 см і 6 см
- Обчислити периметр і площу.
- Перевірка і підсумок виконаного етапу роботи.

III. Підсумок уроку.

Вручення нагород «Юний математик».

IV. Домашнє завдання.

Вчитель: Кобеля О.Л.

**УКРАЇНСЬКОМУ РОДУ –
НЕМА ПЕРЕВОДУ**

***СЦЕНАРІЙ ВИХОВНОГО
ЗАХОДУ***

1 учень: Добрий день вам, рідні,
В нашій світлій хаті.
Як гостей найкращих
Раді зустрічати.

2 учень: Гостей дорогих
Ми вітаємо щиро,
Стрічаємо хлібом,
Любов'ю і миром!

Звучить пісня «Ласкаво просимо».

3 учень: Для людей відкрита
Хата наша біла,
Тільки б жодна кривда
В неї не забігла.

4 учень: Вклоняємось вам, люди, доземно,
Як батьківській хаті з далеких доріг,
Як хлібу, що матінка чемно
Й гостинно кладуть на український рушник.

5 учень: Бо ж нашому роду нема переводу,
Хай пісня єднає коріння святі.
Дай, Боже, нам віру і братню згоду,
На довгі роки, на вічні віки.

Звучить пісня «Калинова земля».

6 учень: Україно! Дорога моя Батьківщино!
Люблю тебе я всією душею,
Мені над усе більш нічого не треба:
Домівка матусі, волошки в житах,
Вишневий світанок, полив'яне небо,
Коралі калини і мамині очі,
І доля – з лелечого наче крила.
Я більшого щастя на світі не хочу,
Щоби лиш Україна міцніла й жила.

7 учень: Ми народились і живемо в чудовій мальовничій Україні.
Тут жили наші прадіди, живуть наші батьки, тут корінь роду
українського.

Вишита колоссям і калиною,
Вигойдана співом солов'я,
Зветься веселково Україною,
Нене, зачарована моя.

8 учень: Вишиту колоссям і калиною,
Виборену кров'ю і вогнем,
Називаєм гордо Україною,
І ніхто нам цим не дорікне.
В ній усе: діброви й верболози,

Дніпра й Ворскли вишитий атлас.
Козацька доблесть і козацькі сльози,
Ще й думка та, що вистраждав Тарас.

Звучить пісня «Моя Україно».

9 учень: Наша славна Україна
Наше щастя і наш рай!
Чи на світі є країна
Ще миліша за наш край?
І в щасливі й злі години
Ми для неї живемо.
На Вкраїні й для Вкраїни
Будем жити й помремо!

10 учень: Любі друзі! Хоч маленькі,
Ми вже добре про це знаєм,
Що зовемось українці
Й українських предків маєм.

11 учень: Батько, мати, брат, сестричка
І всі інші члени роду,
Всі належать до одного
Українського народу.

12 учень: Бо вродитись українцем –
Це велика честь і слава.
Рідний край свій полюбити –
Найважливіша з усіх справа.

13 учень: В нім пливають глибокі ріки
І шумлять степи безкраї,
Стрункі гори пнуться в хмари
Синьооке море грає.

14 учень: Українці й українки
Всі кохають до загину
Славну землю батьків своїх –
Свою рідну Україну.

Звучить пісня «Моя Україно».

15 учень: Ми всі діти українські,
Український славний рід,
Дбаймо, щоб про нас маленьких
Добра слава йшла у світ.

16 учень: Дбаймо, щоб той скарб любові,
Що нам Бог в серця вселив,
Рідну землю, рідний нарід
Прикрасив і збагатив.

- 17 учень: Свої здібності і сили
Розвиваймо раз у раз,
Щоб народу була втіха
І щоб користь була з нас.
- 18 учень: Будьмо пильні у науці,
Будьмо чесні у ділах,
Будьмо смілі і відважні
І не думаймо про страх.
- 19 учень: Все, що рідне, хай нам буде
Найдорожче і святе.
Рідна віра, рідна мова,
Рідний край наш над усе!
- 20 учень: Щоб про це ми не забули
Ні на хвилю, ні на мить.
Хай Господь святий із неба
Нас малих благословить.
- 21 учень: Ой, вдягнуся у неділю
У вишивану сорочку,
У червону спідничину,
І в корали на шнурочку.
Заплету я свої коси
І візьму віночок з рути,
Ще васильком завітчаюсь,
Чи від мене кращій бути?
А на нозі чоботята
Червоненькі, сап'янові!
Я маленька українка –
Будьте всі мені здорові.

Звучить пісня «Це моя Україна».

- 22 учень: Тут, де ми живемо,
То наш рідний край.
Боже, Україні,
Щастя-долі дай!
- 23 учень: Тут, де ми живемо,
Всі рідні брати.
Боже, луч любові
В серцях засвіти!
- 24 учень: Тут батьки за волю
Проливали кров.
Боже, хай воскресне
Наша слава знов!
- 25 учень: Люби свій рідний край –
Україну свою.
І все на думці май

- Тільки її одну!
- 26 учень: Для неї ти борись,
Для неї ти працюй.
І нею ти гордись,
І нею ти горюй.
- 27 учень: Останні краплинки
Їй крові віддай –
Українські діти,
Любять рідний край!
- 28 учень: Гляньте, яка Україна чарівна!
Гарна, немов би казкова царівна!
Гори, гаї, голубі небеса –
Глибинна, бентежна, велична краса!
- Звучить пісня «Рідний край».
- 29 учень: Кожна держава світу має свій герб, прапор та гімн.
Це символи держави.
Я хочу повідомити, що в Конституції України у статті 20
говориться:
«Державними символами України є Державний Прапор України,
Державний Герб
України і Державний Гімн України».
- 30 учень: Що ж таке гімн?
Слова палкі,
Мелодія вродлива,
Державний гімн
Ми знаємо усі.
Для кожного села,
Містечка, міста –
Це клич один
З мільйонів голосів.
Це наша клятва,
Заповідь священна,
Хай чують друзі й вороги,
Що Україна вічна,
Незнищенна,
Від неї ясне світло навкруги.
- 31 учень: Прапор – державний символ.
Це для всіх – ознака сили,
Це для всіх – ознака слави.
Синьо-жовтий прапор маєм:
Синє небо, жовте жито,
Прапор свій оберігаєм,
Він святиня, знають діти.
Прапор свій здіймаєм гордо,
Ми з ним дужі і єдині.

Ми навіки є народом
Українським в Україні.

32 учень: Герб нашої держави.
Наш герб – тризуб,
Це воля, слава, сила.
Наш герб – тризуб.
Недоля нас косила.
Та ми зросли, ми є
Ми завжди будем,
Добро і пісню
Несем ми людям.

33 учень: Україно! Ти для мене диво!
І нехай пливе за роком рік.
Буду, мамо, горда і вродлива,
З тебе дивуватися повік...

Звучить пісня «Україні».

34 учень: Красний, щедрий, рідний край
І мова наша солов'їна.
Люби, шануй, оберігай
Усе, що зветься Україна.

35 учень: Калина – символ рідної землі, отчого краю, батьківської хати.
Без верби і калини нема України. Існував звичай: біля
щойно зведених осель у першу чергу садили калину.

36 учень: Говорила мати: «Не забудься, сину,
Як збудуєш хату, посади калину.
Білий цвіт калини – радість України,
А вогняні грона – наша кров червона.
Зоряна калина і краса, і врода
Нашої країни – нашого народу».
Пам'ятаєш, сину, що казала мати:
«Посади калину в себе біля хати».

Звучить пісня «При долині кущ калини».

37 учень: Посадіть калину коло школи,
Щоб на цілий білий світ
Усміхнулась щира доля,
Материнський ніжний цвіт.

38 учень: Посадіть калину коло хати,
Щоб на всеньке, на життя.
Став би кожен ранок святом,
Дітям буде вороття.
Посадіть калину в чистім полі,
Хай вона освятить час.
Рід наш дуже любить волю

Хай же й Воля любить нас!
А щоб цвіт її не стерся,
Не зів'яв у спориші,
Посадіть калину коло серця,
Щоб цвіла вона в душі.

Звучить «Калинова пісня».

39 учень: Ми українці – велика родина,
Мова і пісня у нас – солов'їна.
Квітне в садочках червона калина,

Разом: Рідна земля для всіх – Україна!

40 учень: Український рушник ! Хто з вас не бачив його?

Він символізує чистоту почуттів, глибину безмежної любові
до своїх дітей, до всіх, хто не черствіє душею.

Рушник передавали з роду в рід, з покоління в покоління.

41 учень: Рушникове обличчя веселе

Обпліта коровай на столі.

Закликає гостей до оселі,

Випромінює радість землі.

42 учень: Рушничок на столі – давній звичай,

Ним шлюбують дітей матері,

Він додому із далечі кличе,

Де в калині живуть солов'ї.

43 учень: Він простелений тим, в кого серце,

Не черствіє й дарує тепло.

Хай цей символ сусідиться вічно

В нашій хаті на мир, на добро.

Звучить «Пісня про рушник».

44 учень: *(Учениця виносить хліб на рушнику, вклоняється).*

То - хліб! Домашній добрий хліб,

Хмільний, гарячий. Щойно з печі.

На рушнику у літній вечір,

Пашить, як сонце на столі.

45 учень: Дасть мені матуся скибку,

Хлопчику, гляди!

Ти ж на вулицю гуляти

З хлібом не іди.

Бо упустиш ненароком,

Стопчеш чобітьми.

В буханець оцей пахучий

Вклали душу ми.

Не спочили, не доспали
Влітку й восени...
Тож не кривди хліба, синку,
Крихти не зрони.

Учні розігрують маленьке театральне дійство про голодомор в Україні в 1932-33 роках.

Хвилина пам'яті жертв голодомору.

Учні: Постоймо смиренно, помовчимо.

Прислухаємось до журного голосу землі.
Про що вона шепоче, рідна годувальниця? Чого так стогне?
1932-33 роки. Найчорніший час в історії України. У світі не зафіксовано
голоду подібного
тому, що випав тоді на долю однієї з найродючіших країн.
Діяв закон від 7 серпня 1932 року, який в народі називався «Закон про
п'ять колосків».

1. Колосочки мої, колосочки...
Із великої тої біди!
Долетіли до нас голосочки
І зійшли стер нявками сліди.
Що не голос, то Вічная Пам'ять,
Що не слід, то в німу борозну.
На коліна стаю перед вами.
Сповідую жалобу сумну.
2. Ой жалобо, українська жалобо!
Та чому ж ти не маєш кінця?!
Перехрестимо жалібно лоба,
І до смертного знову вінця.
Вишиваночко, біла сорочко!
Де нам чистої взяти води?
Бачу: діти малі на горбочку.
Із великої тої біди-
3. І тоненькі такі голосочки.
Тільки камінь не зна співчуття.
Колосочки, мої колосочки
На великій руїні життя.

Засвічують свічки пам'яті.

46 учень: Мова! А що таке мова? Народ говорить: «Слово до слова – зложиться мова», а

А Тарас Григорович Шевченко ось як про неї каже:
...Ну що б здавалися слова...
Слова та й голос, більш нічого,
А серце б'ється – ожива,
Як їх почує...

- 47 учень: Ми щодня і щохвилини
Слово в'яжемо до слова.
Мов чудесні намистини –
Так виходить наша мова.
- 48 учень: Ти постаєш в ясній обнові,
Як пісня линеш, рідне слово,
Ти наше диво калинове,
Кохана материнська мова!
- 49 учень: Ми з нею відомі усюди,
Усе в ній, що треба нам, є.
А хто свою мову забуде,
Той серце забуде своє.

Звучить пісня «Наша мова».

- 50 учень: Помози, Небес Владико,
Хай буде по твоїй волі,
Щоб та воля гомоніла
Вільно: в хаті, в церкві, в школі.
- 51 учень: Вивчайте, любіть свою мову,
Як світлу Вітчизну любіть,
Як стягів красу малинову,
Як рідного неба блакить.
- 52 учень: Мова рідна, слово рідне,
Хто вас забуває.
Той у грудях не серденько,
Тільки камінь має.
- 53 учень: Красивий, щедрий, рідний край
І мова наша солов'їна.
Люби, шануй, оберігай
Усе, що зветься Україна.
- 54 учень: Рідна мова материнська,
Ти – душа мого народу,
Будь від роду і до роду,
Рідна мова українська.
- 55 учень: Ніжна, мила, світанкова,
Ясна, чиста, колискова,
Мелодійна, дзвінкотюча,
Дивна, радісна, співуча,
Лагідна, жива, казкова,
Красна, чарівна, шовкова,
Найдорожча, добра, власна,
Мудра, сонячна, прекрасна,
Солов'їна, барвінкова,

Українська мова!
Звучить пісня «Рідна мова».

56 учень: Молитва за Україну:

- Отче наш, що в небі еси,
Україну нам спаси.
- Най святиться Твоє ім'я
Й вся українська земля.
- Най Твоє царство нам прийде,
Зірницею зійде.
- Най воля Твоя буде нам,
України донькам і синам.
- Дай хліб насущний з рук Твоїх
Для трудящих усіх.
- Провини наші одпусти,
Як всім одпустимо і ми!
- Від нас спокусу відверни,
Від зради заслони.
- Від лукавого нас ізбави
Й Україну прослави!
- Хай святиться рід наш,
Сімя і родина.
- Хай у злагоді буде
Вся Україна!

57 учень: - Сонце у небі і зоряна ніч солов'їна –
Моя Україна!

- Мамина пісня і мамина тиха сльозина –
Моя Україна!
- Батькове слово і врода небесна калини –
Моя Україна!
- Слово молитви і лагідний усміх дитини –
Моя Україна!

58 учень: Хай поселиться щастя у вашій родині,
Хай діти сміються у вашій хатині,
Хай голуб голубку кохає й шанує,
Повага і спокій усюди панує!

Звучить пісня «Ти будеш жити, Україно!»

**РАДИМО
ВИКОРИСТАТИ
НА УРОЦІ**

А першою, як і годиться
Стоїть у ньому одиниця.
Ця цифра, друзі означає,
Вона одна і пар не має.
Одне на небі сонце світить,
Земля єдина на всім світі
І мама в кожного одна.
У році є одна весна.
І наша рідна Україна
Для нас усіх одна-єдина.

Наступна цифра – цифра два,
У неї кругла голова.
Немов лебідка білокрила,
По озеру до нас приплила.
Цікава казка «два ведмеді»,
Два колеса в велосипеді...
Предметів в світі є багато
Таких, що можуть пару мати.

Поглянь угору: птах крильми
Немов нам пише цифру три.
Ось світлофор киває строго:
- Уважно йди через дорогу.
Ніяк тут не схитруєш ти,
Бо маю я очей аж три.
І у казках чаклунка кожна
Бажань здійснити три спроможна.
І чули ви від мами й татка –
Живуть в казках три поросятка.

Чотири – цифра-молодець.
Хоча і схожа на стілець,
Сама ж нітрошки не сидить,
Знайде собі роботу вмить.
Чотири лапи у тварини,
Чотири колеса в машини,
Чотири пори року знаєм,
Усіх їх любимо й чекаєм.
І той метелик, що у гаю
Чотири крильця має.
І як бузок, коли розквітає –
Хрещатим цвітом всіх вітає.

Та час нам далі працювать.
Наступна цифра – цифра п'ять.
Де ж зустрічається п'ятірка?
Ану, поглянемо на зірку,
Проміння станем рахувать:
Один, два, три, чотири, п'ять.
Вони, немов одна родина.
П'ять пальців в кожній людині.
Й, напевне, знають всі малята,
Що п'ять становить півдесятка.

Повзе равлик по стеблині
Хатку він несе на спині.
Чи шука чого, чи їсть?
Дуже схожий він на шість.
І жучок малий завзято
Себе любить вихвалити:
- Я - найкращий, кожен знає,
Бо шість лапок спритних маю.

Далі сім, мов кочерга,
У неї лиш одна нога.
І у житті цім нам усім
Не обійтись без цифри сім.
Вона і у музичних нотах
Завжди знайде собі роботу.
Сім кольорів веселка має,
Сім гномів в лісі проживає.
І що у тижні є днів сім
Також відомо нам усім.

Що за дивина, скажіть?
Цифра на снігу стоїть...
Руки в боки, бач, яка!
Схожа на сніговита.
У бабусинім футлярі
Заховались окуляри,
А онук бабусю просить:
- Вдягніть вісімку на носа.
І у морі восьминіг
Має всіх аж вісім ніг.

Спить в куточку кошенятко,
Дуже схоже на дев'ятку.
А цікава цифра та
Ще нагадує кита.
Дев'ятка знаємо ми з вами –
Це шістка догори ногами.

По стежині Колобок котився.
Спинився, вгору подивився,
Спитав: Ти хто? Веселки трошки?
- Ні. Я звичайний Капітошка.
Ми дуже схожі між собою,
Бо нуль нагадуєм обоє.
Що з це за цифра – дивина?
На бублик схожа ще вона.
А також на годинник, квітку,
На м'ячик, яблуко, ягідку...
Як одиницю дописати,
То нуль десятком може стати.